

УДК 347.91

ІНТЕГРАЦІЯ ІНСТИТУТУ ПРИСУДОВОЇ МЕДІАЦІЇ В ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Студ. Салманова К. В., гр. БП-1-15

Науковий керівник д. ю. н., доцент, проф. П. С. Матвеев
Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Мета- дослідження полягає у визначенні правової природи інституту присудової медіації, як основного виду альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.

Завдання- для досягнення поставленої мети необхідно: а) визначити поняття і суть присудової медіації;

б) проаналізувати чинне цивільно-процесуальне законодавство, щодо врегулювання цивільно-правових спорів;

в) виокремити напрямки реформування врегулювання цивільно-правових спорів.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єкт дослідження – суспільні правовідносини, що виникають під час процедури медіації з метою вирішення цивільно-правового спору. Предмет дослідження – правове регулювання процедури медіації в Україні.

Методи та засоби дослідження. В ході дослідження було використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Зокрема, за допомогою формально-логічного, діалектичного та історичного методів було досліджено становлення процедури медіації, динаміку її розвитку, взаємозв'язок з іншими способами вирішення спорів.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що дана робота є системним дослідженням інституту присудової медіації спрямованим на формулювання практичних пропозицій, щодо інтеграції даного інституту в цивільно процесуальне законодавство України.

Результати дослідження. В умовах інтеграції до європейського простору одним із пріоритетних напрямків в Україні визнається підвищення ефективності цивільного судочинства з метою забезпечення кожному права на справедливий та публічний судовий розгляд відповідно п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. У такому контексті все більшої популярності набувають такі альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів, як третейське судочинство, міжнародний комерційний арбітраж, медіація тощо, які дозволяють розвантажити судову систему та підвищити її ефективність[1].

Медіація являє собою посередництво в конфлікті третьої сторони, що не бере в ньому участі, особлива форма переговорів за участю третьої нейтральної сторони – медіатора (посередника), у процесі яких сторони спору самостійно вирішують спір на основі власних інтересів. Процес медіації, на відміну від судового, не потребує підготовки і надання значної кількості документів, дотримання процесуальних норм, порушення яких у суді може закінчитися програшем справи. Загальними принципами медіації є добровільність, рівність, незалежність і нейтральність медіатора, конфіденційність процедури медіації[2; С. 252].

Залежно від інтеграції у судову систему країни виділяють присудову модель медіації та позасудову модель медіації.

Присудова медіація – один із видів медіації, що проводиться після звернення особи до суду та інтегрована у цивільне судочинство, на відміну від досудової медіації, що проводиться без звернення до суду.

У чинному цивільному процесуальному законодавстві не передбачено інституту присудової медіації, проте існує інституту врегулювання спору за участю судді. Процедура врегулювання спору за участю судді не відповідає природі та сутності медіації, а скоріше подібне до консиліації, яка є окремим способом альтернативного вирішення спорів, за якого справа за угодою сторін передається консиліатору, призначеному за згодою сторін, чия

функція з'ясувати обставини справи об'єктивно та неупереджено та надати конкретні пропозиції для врегулювання споруміжсторонами, які не є обов'язковими для сторін. Проте, якщо консилиатор обирається за згодою сторін, то врегулювання спору за участю судді здійснюється суддею, який відкрив провадження у справі. Виходячи із зазначеного, у ЦПК України інститут врегулювання спору за участю судді не може бути кваліфікований, ані як модель присудової медіації, ані як модель присудової консиляції.

Порядок проведення врегулювання спору за участю судді має ряд суперечностей, відтак у ЦПК зазначається, що під час проведення спільних нарад суддя з'ясовує підстави та предмет позову, підстави заперечень, роз'яснює сторонам предмет доказування по категорії спору, який розглядається, пропонує сторонам надати пропозиції щодо шляхів мирного врегулювання спору та здійснює інші дії, направлені на мирне врегулювання сторонами спору. Суддя може запропонувати сторонам можливий шлях мирного врегулювання спору (ч. 4 ст. 204 ЦПК). Під час закритих нарад суддя має право звертати увагу сторони на судову практику у аналогічних спорах, пропонувати стороні та/або її представнику можливі шляхи мирного врегулювання спору (ч. 5 ст. 204 ЦПК). Разом з тим зазначається, що під час проведення врегулювання спору суддя не має права надавати сторонам юридичні поради та рекомендації, надавати оцінку доказів в справі (ч. 6 ст. 204 ЦПК) [3].

Формулювання ч.ч. 4, 5 ст. 204 суперечить змісту ч. 6 ст. 204 ЦПК, адже роз'яснення сторонам предмету доказування, надання пропозицій щодо можливих шляхів мирного врегулювання спору, наведення судової практики у аналогічних спорах тощо становить собою не що інше, як консультації юридичного характеру, які за змістом ч. 6 ст. 204 не можуть надаватися суддею, що проводить зазначену процедуру. Позиція щодо неможливості надання суддею порад юридичного характеру під час проведення зазначеною процедури видається загалом правильною. Однак регламентація порядку проведення цієї процедури потребує уточнень з огляду на вищезазначене.

Висновки. Аналізуючи зарубіжний досвід, можна дійти висновку, що кожна форма врегулювання спору має свої особливості й переваги. Іноді найкращий шлях врегулювання спору полягає у застосуванні не однієї окремої процедури, а декількох поступово одна за одною (багаторівневе врегулювання) або ж у комбінації окремих етапів різних форм вирішення спорів (змішане врегулювання).

Що ж стосується вітчизняного процесуального законодавства, то найбільш доцільним та перспективним напрямком реформування має стати впровадження присудової медіації. У національному правопорядку доцільніше обрати модель добровільної присудової медіації для всіх категорій справ, за якої проведення такої процедури можливе лише за наявності згоди сторін безвідносно до категорії справи. При цьому варто передбачити інститут судді-медіатора, тобто обрати саме внутрішню модель присудової медіації, за якої медіатором виступає спеціально акредитований суддя-медіатор того суду, в якому розглядається справа, однак не той суддя, що розглядає справу.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950.- № 475/97-ВР від 17.07.97. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#n42
2. Розман Ю.В. Медіація як альтернативний спосіб вирішення приватно-правових спорів // Актуальні проблеми політики.– 2013. – № 49. – Ст. 245-256
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004.- № 1618- IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n7585>
4. Цивільне процесуальне право України / за ред. В. В. Комарова. Харків : Основа, 1992.- Ст. 416.
5. Про медіацію. Проект закону № 2480 від 27.03.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2480&skl=9